სტამბა და რედაქცია
ტფილისი, სასახლის ქ.,
სათ.-აზნაურო ქარვასლა.
ხელის-მომწერნი გაზეთის დასაკვეთად მიმართავენ რედაქციას დილის 10—3 საათამდე და საღამოს 6—7 და „წ. კ. საზ." წიგნის მაღაზიას.
ხელ-მოუწერავ წერილებს რედაქცია არ ბეჭდავს.
პირ-და-პირ მოლაპარაკება რედაქტორთან შეიძლება ყოველდღე.
ტელეფონი № 363

ცნობის ფურცელი

ყოველ-დღიური გამოცემა

გაზეთის ფასი
ერთის წლით 6 მან., ერთის თვით 60 კაპ.
თითო ნომერი 3 კაპიკი
ფასი განცხადებისა
ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ ვერდზე 10 კაპ., მეოთხეზე—5 კ.

Типографія и Редакція
„Цнобисъ Пурцели"
Тифлисъ, Дворцовая ул. д Дворянства.
Телефонъ № 363

დამდეგი 1899 წლისათვის მიიღება ხელის-მოწერა
გაზეთ „ცნობის ფურცელზე"

ფასი წლიურად 6 მან., ნახევარის წლით 4 მან., ერთის თვით 60 კაპ.
ვინც ამ თავითვე გამოიწერს ერთის წლით, იმას ერთი თვე მუქთად დაეთმობა გაზეთი

შპალერების საწყობი
ი. გ. მელიქიშვილისა
ტფილისი, სასახლის ქ. სათავ.-აზნ. სახლი № 102
ყოველთვის იშოვება მრავალი ხარისხის შპალერი
ფასი ყველაფერზე იაფია
შპალერი თვითო ნაჭერი 8 კაპ. მოყოლებული 20 მანათამდე
ოთახ-დარბაზების მოსართავი და გასაწყობი სამკაულები.

Депо обоевъ
І. Г. МЕЛИКОВА
Тифлисъ, Дворцовая ул., д. Грузинскаго Дворянства (бывш. Арцруни) № 102, около муз· магаз. ЛАНКО. (100 89)

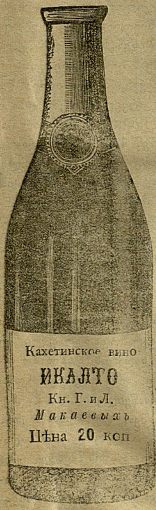

ღვინის სარდაფი
„იყალთო"
თ. გიორგი და ლუარსაბ მაყაშვილებისა
გოლოვინის პროსპექტი, ანტონოვის სახლი, სასტ. „როსსია" ქვეშ, ახალი თეატრის გვერდზე.

ამით აუწყებს საზოგადოებას, რომ ჩვენ გავლენით საკუთარი მოსავლის ღვინის სარდაფი
„იყალთო"
ბოთლი 20 კაპ. ვიდრე 1 მანათამდე, ვედროთი ფასი დაკლებულია.

Винный складъ
Князей Г. и Л. Макаевыхъ
подъ фирмой
„ИКАЛТО"
Тифлисъ, Головинскій проспектъ, д. Антонова, подъ гост. «Россія» (75—41)

საღამო
რომლის შემდეგ იქნება ცეკვა.
ბილეთები გაიყიდება კნ. ოლგა თ. ჭავჭავაძისას, საზოგადოების კანცელარიაში და „სობრანიის" შვეიცართან.

ექიმი
ქ. მ. ჩიქოვანი
ავადმყოფებს იღებს ყოველ დღე დილის 11—12-მდე და საღამოს 7—8 საათ.
მიხეილის ქუჩა, № 16
Докторъ К. М. Чикованi
Михайлов., № 16.

კბილის ექიმი
ალექსანდრე სოლოღაშვილი
მიიღებს ავადმყოფებს ყოველდღე, დილის 9—2 საათამდე და საღამოს 5—7 საათამდე
მიხეილის ქუჩა № 32
(30—25)

დოქტორი მედიცინისა და ქირურგი
ბენკლევსკი
ავადმყოფებს ღებულობს დილის 9—11 საათამდე და საღამოს 5—7 საათამდე.
გრიბოედოვის ქუჩა, არშაკუნისეული სახლი № 30.
Докторъ медицины и хирургъ
БЕНКЛЕВСКІЙ
Грибоѣдовская № 30, д. бывш. Аршакуни. (წ.)

სამკურნალო და ამბულატორია
ს. გ. თოფურიასი
ქუთაისში.
სამკურნალოში 50 საწოლია ავადმყოფთათვის. მიიღებიან ავადმყოფნი: შინაგანისა, ნერვების, საქირურგო, თვალისა და დედათა ავადმყოფობისანი,
გადამდებ სენით ავადმყოფნი არ მიიღებიან.
ავადმყოფთ სინჯავენ დილის 11 საათიდგან ნაშუადღევის 3 საათამდე· შინაგან და ნერვების ავადმყოფობას სწამლობს **ს. გ. თოფურია.** საქირურგო ავადმყოფობას და სიფილისს ფ. ქ. **გერრატი.**
დედათა ავადმყოფობას მკურნალი ქალი **მ. თ. ქოგანი.**
20 მაისიდამ—დედათა ავადმყოფობის და აკუშერობის D-r **ფ. ბაცევიჩი.**
თვალების ავადმყოფობას—**ი. ქ. ვარშავსკი.**
ამბულატორიასთან არის კაბინეტი საექიმო და საბაქტერიოლოგიო გამოკვლევისათვის, ელექტრონით წამლობისათვისა და მასაჟისთვის.
სამკურნალო დირექტორი **ს. გ. თოფურია.**
Лечебница В. С. Топурія въ Кутаисѣ.

ახალი ამბავი

*** **სოხუმის ეპისკოპოსის შუამდგომლობა.** სოხუმის ეპარქიის ეპისკოპოსს, ყოვლად-სამღვდელო არსენის შუამდგომლობა აღუძრავს კავკასიის უმაღლეს მთავრობის წინაშე იმის შესახებ, რომ სახაზინო და საქალაქო ადგილ-მამულიდან მიეცეს სოხუმის ეპარქიის თვითეულ სამრევლო სკოლას ხუთ-ხუთი დესეტინა ადგილი.

*** **საქარხნო საქმეები.** მომავალ წელს, როგორც ისმის, რუსეთის იმპერიაში დაარსდება საქარხნო საქმეთ უმთავრესი საკრებულო, ექვსი საოლქო სამმართველო საქარხნო საქმეთათვის და ქარხნის ინსპექტორისა 80 ახალი თანამდებობა.

*** **სასულიერო მთავრობის განმარტება.** სასულიერო მთავრობამ

ორშაბათს, 21 ქრისტიშობისთვეს
ტფილისის სობრანიაში
ქ. წერა-კითხვის გამავრცელებლის
საზოგადოების სასარგებლოდ გამართულ იქნება
სალიტერატურო და სამუსიკო

განმარტა, რომ სამრევლოების მღვდლებმა იმ სკოლების საქმეების გამო, რომლებსაც ისინი განაგებენ, უნდა მიმართონ ხოლმე საეპარქიო სამასწავლებლო რჩევის განყოფილებას შეუძლია დააკმაყოფილოს, საგლეხო საქმეთა მოხელეს მონაწილეობით.

*** ბრძოლა ფილოქსერასთან. ამ საგანგებო კომისიამ, რომელიც საქარის საჩქოლეში წავიდა ელექტრონით ფილოქსერის წამლობის შედეგების შესამოწმებლად, დაამთავრა თავისი მუშაობა, დაბრუნდა ტფილისში და კავკასიის საფილოქსერო კომიტეტს წარუდგინა მოხსენება თავისი გამოკვლევის შედეგების შესახებ. ამ დღეებში კომიტეტი განიხილავს აღნიშნულ მოხსენებას.

*** თოვლი ტფილისში. თოვა ტფილისში შესწყდა მეორე—მესამე დღესვე, გამოანათა მზემ და თოვლმა, რომელიც კარგა დიდზე იყო დადებული, დნობა დაიწყო. ქუჩებზე ისეთი ჰყაპი და ლაფი დადგა, რომ ბევრგან გავლა მეტის-მეტად გაძნელებულია. მიუხედავად ამისა როგორც სახლის პატრონები, ისე ქალაქის გამგეობა სრულიად არ ზრუნავენ ქუჩების გაწმენდაზე.

*** ოსმალეთის ქვეშევრდომ სომეხთა გადასახლების საქმე. ტფილისის პოლიცმეისტერის წინადადების თანახმად, პოლიციის ბოქაულებმა წარადგინეს ოსმალეთიდან გადმოხვეწილ სომეხთა სია, რომლებიც ამ ტფილისში იმყოფებიან და რომლებიც უნდა ძალად გაგზავნილ იქმნენ ოსმალეთში. მაგრამ რა სიებია ეს? თვით ბოქაულთა სიტყვით, გადმოხვეწილ სომეხთა ნამდვილი და სრული სიების შედგენა, ამ ჟამად შეუძლებელია, რადგან მათ არა აქვთ განსაზღვრული ბინა: ზოგი ცხოვრობს ადგილობრივ მკვიდრთა ბინებზე, ზოგი დილით გადიან ბაზარზე საქიროდ და მუშაობენ დღიურად, რის შემდეგ ღამეს ათევენ სხვა და სხვა ტრაქტირებსა, ფურნეებსა, დუქნებსა და სხვა ამგვარ ადგილებში, ზოგი ღამის გასათევად არის სხვა და სხვა პირებთან, რომლებიც ამ გარემოებას არ ატყობინებენ პოლიციას. დასასრულ, ზოგი გადმოხვეწილი სომეხი დღეს პოლიციის ერთ ნაწილშია, ხვალ მეორეში გადადის ან-და დროებით სხვა ქალაქებში მიდიან და სხ. და სხ. („კავკაზ“).

*** საფილოქსერო კომიტეტის მოქმედება. 1867 წელს ქუთაისის გუბერნიის მცხოვრებთათვის ამერიკულ ვაზის დამყნისა და მისი მოვლის შესასწავლად, საფილოქსერო კომიტეტმა გამართა საქარის საჩქოლეში კურსები, რომლებზედაც ასწავლიდნენ 400-მდე ადგილობრივ მევენახეს. გარდა ამისა, საჩქოლეში მოამზადეს საფილოქსერო კომიტეტის ინსტრუქტორებისა და ფილოქსერის მაძიებელთა 16 კანდიდატი. იმავე წელს დაარსებულ იქმნა ორი ახალი საჩქოლე ამერიკულ ვაზებისა—ერთი სოფ. კორეისუბანში (სენაკის მაზრა), მეორე სოფ. ალაიანის მახლობლად (გორის მაზრა). საფილოქსერო კომიტეტმა გამოსცა მე VIII წიგნი: „ცნობათა კრებული კავკასიაში მევენახეობისა და ღვინის კეთების შესახებ“, მე-III წიგნი: „ცნობათა კრებული კავკასიაში სასარგებლო მცენარეთა მოვლა-მოშენების შესახებ“ და „მოკლე დარიგება ქუთაისის გუბერნიაში, ამერიკულ ვაზის მოშენების შესახებ“, რუსულსა და ქართულ ენებზე, სურათებით.

*** საბალახნო სკოლის ხარჯები. 1899 წლის ხარჯთ-აღრიცხვით ტფილისის საბალახნო სკოლისათვის გადადებულია მოსამსახურე პირთათვის 5491 მ., კანცელარიისათვის 150 მან., სამოსწავლო საგნების შესაძენად 600 მ., მოწაფეთა შემწეობისათვის და ჯილდოდ 242 მ. 20 კ., მოწაფეთა სასმელ-საჭმელისათვის 4,500 მ., მოწაფეთა ტანისამოსისათვის 1,966 მ. და 73 კ., გათბობისა და განათებისათვის 1,100 მ., და ახალშენთა ასაგებად 4,500 მ. სულ განზრახული ხარჯები უდრის საერთოდ 21,589 მ. და 23 კაპ.

*** აზნ. გიგინეიშვილის საქმე. „ჩერნ. ვ.“ სიტყვით, ამ დღეებში ბათომში ქუთაისის ოლქის სასამართლოს სესიამ გაარჩია აზნ. გიგინეიშვილის საქმე, რომელსაც ბრალდებოდა თავ. მელიქიშვილის მოკვლა სასტუმრო „იმპერიალში“. სასამართლომ გაამართლა გიგინეიშვილი.

*** ნიხრი ხორცზე. ტფილისის გუბერნატორმა დაამტკიცა ახალი ნიხრი: გირვანქა ძროხის ხორცზე 7 კ., ღორის ხორცზე: უკანა ნაწილებზე 11 კ., დანარჩენ ნაწილებზე 7 კ., უტყავოდ 8 კ. და კამეჩის ხორცზე 5 კ. ყასბები ვალდებულნი არიან შეინახონ კამეჩის ხორცი ცალკე ადგილზე, რომელზედაც სხვილი ასოებით უნდა იყოს დაბეჭდილი „კამეჩის ხორცი“.

*** ყიფიანის ქალის მოტაცების საქმე. აზნაურნი სამი ძმა ნემსაძენი და თავზარაშვილი, რომელნიც სამართალში მიცემულ იქმნენ 16 სექტემბერს ს. ქვიშხეთში ყიფიანის ქალის მოტაცების გამო, ტფილისის საოლქო სასამართლოს დადგენილებით, გამოშვებულ იქმნენ სატუსაღოდან თავდებობით.

*** **წიფლიანი** (ქართლი). მამასახლისის მკვლელობა. 15 დეკემბერს, დღის ორ საათზე, ს. წიფლიანში (ხიდისთავის საბოქაულოა) მოკლეს მთავრობისაგან დანიშნული ზღუდრის საზოგადოების მამასახლისი კორძაია. დაწვრილებით მერე იქნება მოხსენებული.

ზეუბნელი

*** **დ. სურამი.** კირი და ქვანახშირი. ყველა სურამის მემამულე ასე არ მოქმედობს. აქაურ ერთ მემამულეს განუზრახავს ბიჯინს და სურამ შუა გზა შეაკეთოს. ბიჯინში საკირე გამართა და საუკეთესო ქვისაგან კირის დაწვას აპირობს. რასაკვირველია, საუკეთესო ქვა, საუკეთესო კირსაც მისცემს. აქეთ ეს პირველი მაგალითია. კირს აქნობამდის ს. ალიდან ჰზიდავდნენ. ეხლა კი, თუ კარგად წაიყვანა საქმე, შორიდან მოტანა აღარ მოუნდებათ. იმავე მემამულეს, როგორც თითონ ამბობს, იქვე ქვა-ნახშირი და ლითონების საწმენდი ქვა-მიწა აღმოჩენილა. არ ვიცით, რამდენად მართალია ეს ქვა-ნახშირისა და საწმენდ ქვა-მიწის აღმოჩენა. პატრონი ამბობს, და ჩვენც ამ სასიამოვნო ამბავს მკითხველს ვუზიარებთ. თუ სიცრუე გამოდგა, ერთი დანიშნული ქალისა არ იყვეს, თავის თავს მოატყუებს და არა ჩვენ...

— სურამის ციხე. კრილოვის ცნობის მოყვარესავით დაგვემართა ჩვენ. როგორც ის მუზეუმში იყო და ჰია-ღუა შეჰნიშნა და სპილო კი ვერა; ჩვენც სურამზე აგერ რამდენი ხანი ვწერთ და სურამის ციხეზე კი ხმა არ ამოგვიღია. მდ. სურამულას მარცხენა ნაპირას ამართულია კარგი მოზრდილი გორა და აი სწორედ ამ გორაზედ მოუთავსებიათ ციხე, რომლის კედელშიაც, როგორც ამბობენ, ზურაბი ჩაუტანებიათ. ეხლაც ანიშნებენ აღმოსავლეთით ციხის კედელზე, რომელიც მართლაც, თითქოს ქონით არის გაჟღენთილიო, ვითომ იმ ადგილს იყოს ჩატანებული ზურაბი. ეხლა სურამის ციხე აღარას წარმოადგენს. სამხრეთით სულ ჩამონგრეულია. შერჩენია აღმოსავლეთ-ჩრდილო-დასავლეთით კედლები, ისინიც ძალიან დაზიანებულია. შიგ კიდევ ეკლესიის მეტი აღარა გადარჩენილარა. ისიც ძალიან ჩქარა დაინგრევა. ეკლესიის კედლები, ეტყობა, დახატული უნდა ყოფილიყოს. მაცხოვრის სახე ოდნავ-ღა ეტყობა. ციხის გარშემო ძალიან მჭიდროდ არიან დასახლებულები ჰაიოსტანელნი და ურიასტანელნი. თითქმის შიგ ციხის გალავანშიაც გაუკეთებიათ ბუდეები. სურამის ეს ნაწილი განთქმულია სიბინძურითა და, რასაკვირველია, ციხესაც ეგევე სიბინძურე ეტყობა მათი წყალობით. ისე კლასიკურია მათი სიბინძურე, რომ დიდი ცნობის მოყვარე გამბედავი უნდა იყოს ადამიანი, რომ არ შეუდრკეს ამ კლასიკურ სიბინძურეს და სურამის ციხის დასათვალიერებლად ავიდეს თუ ერთხელ დაათვალიერეთ, მეორედ კი აღარა გაგაბედვინებთრა, თუმცა კი ეს ადგილი „უტანებოდ“ რომ ავიღოთ ძალიან სასიამოვნო ადგილია.

ამ მდგომარეობაშია ეხლა სურამის ციხე. წინად რა იყო ის, ამაზე ერთი თქმულებაა, რომელსაც შემდეგ მოგითხრობთ.

ორიშინი

*** **ქ. სიღნაღი.** მოწაფეთა საღამო. ექვსს დეკემბერს სამოქალაქო სკოლაში ბოვშვებისათვის სამხიარულო საღამო იყო გამართული. საღამო დაიწყო ჰიმნით „Боже царя храни“. შემდეგ წაიკითხეს ყმაწვილებმა ლექსები ქართულად და რუსულად. ლექსებ[ს] მოჰყვა საბავშო კომედიები. ითამაშეს „Храбрые Войны“ და „Сиротка“ მონაწილეობას როგორც კომედიებში, აგრეთვე სიმღერებში იღებდნენ სამოქალაქო სკოლის შაგირდები და საქალაქო სასწავლებლის მოსწავლე ქალები. ლექსები მშვენივრად წაიკითხე[ს] როგორც ქართულათ ისე რუსულათ, თუმცა აშკარად ეტყობოდათ, რომ ქართული უფრო ეხერხებოდათ. სიმღერებშიაც რუსულში კოჭლობდნენ, სამაგიეროდ ქართულად მშვენივრად იმღერეს. კომედიებმა მშვენივრად ჩაიარეს, ნამეტნავათ პირველმა, კომედიაში „Храбрые Войны“ მონაწილეობას იღებდნენ ბოვშვები სულ პატარები,—ისე რომ მაში 10-ს წლისაზედ მეტი არავინ იქმნებოდა. წარმოდგენაზედ გარეშნი ცოტანი იყვნენ მოწვეულნი, რადგან დარბაზში ყმაწვილებს ეჭირათ ალაგი და გარეშესათვის ცოტა ალაგი-ღა იყო დატოვებული. ვინც დაესწრენ დიდი მადლობელნი დარჩნენ ყმაწვილების თამაშით, საღამოს მოთავეთ ეტყობოდათ არაფერი არ დაეზოგნათ საღამოს რიგიანათ ჩასატარებლათ. არც გაუმტყუნდათ ამაგი და ყმაწვილების სიამოვნებას, მოთამაშეთ თუ დამსწრეთა, სამძღვარი არა ჰქონდა. ამ საღამოს სიმღერ-თამაშის შემდეგ ყმაწვილებს ხილი დაურიგეს. ეს ხილი ეყიდნათ იმ ფულით, რომელიც მათ მთავარ-მართებელმა თ. ს. გ. გალიცინმა აჩუქათ თავის აქ ყოფნის დროს. დიდათ დაავალა ყმაწვილებს და უფრო კი დამ[illegible]

საზოგადოებას ქ. ს. ს. ბაღაშვილისამა და ბ. იაკ. ბაშკაროვმა, [illegible]ამელთაც იკისრეს ეს კეთილი საქმე და მოამზადეს ყმაწვილები. იმედი გვაქვს არც შემდეგისათვის დაიშურებენ თავიანთ შრომას და არ მოაკლებენ ყმაწვილებს გართობას. თუმცა დიდი შრომაა საჭირო ამისთანა გასართობების გამართვისათვის, მაგრამ ნურც იმას დაივიწყებენ, რომ მათ შრომას ყმაწვილები დააფასებენ და სამუდამოდ ეხსომებათ მთელს თავის სიცოცხლეში.

— ქალაქის საქმეები. სიღნაღის მამებს ძლივს მოგონებიათ ქალაქი და იმაზედ ზრუნვა. უკანასკნელ კრებაზედ, რომელიც მოხდა 7-ს დეკემბერს, სხვათა შორის, ისიც გაიხსენეს, რომ ქალაქს წყალი ესაჭიროება. ქალაქის მამასახლისის მოხსენებიდან აღმოჩნდა, რომ ორათ-ორი და ისიც მცირე წყარო ქალაქისა გაფუჭებულა და შეკეთებას თხოულობს. ბევრი ყოყმანის შემდეგ გადასწყვიტეს, რომ [illegible]და შეკეთდეს. სადაც აღარ გამოდის და დამშრალია იქ კიდევ [illegible]თავე მოიძებნოს; ჯერ რადგან გამოკვლეული არ არის, თუ რამდენი დაიხარჯება წყლების გაკეთებაზე, ამისათვის დაქირავებულ იქმნეს ცალკე მუშები, მოაძებნინონ არხები და შემდეგ დაიჭირონ ოსტატები. ამ კრებაზედ განიხილეს სამოქალაქო სასწავლებლის საქმე. სამოქალაქო სასწავლებელი არსებობს სახელმწიფო ხარჯზე. ქალაქი სკოლაზედ არას ხარჯავს, მხოლოთ თავის სახლს უთმობს წელიწადში 600 მან. აი ამ ქირაზე აღიძრა ლაპარაკი, ზოგნი ამბობდნენ, რამდენიც უნდა მოგვცენ სახლს სკოლას ველარ დაუთმობთ, ჩვენთვისაც საჭიროა ეხლაო და ზოგნი კი იმ აზრისანი იყვნენ, რომ შენობა უთუოთ სკოლასვე უნდა დაუთმონ, რადგან მთელ ქალაქში სხვა შენობა არ მოიპოვებაო. ჩვენ რომ შეძლება გვქონდეს, კლასებიც უნდა მოგვემატებინა და შენობაც მუქთად დავეთმოო. ეს უმცირესობის აზრი [illegible]ავიდა და სამოქალაქო სახლი [illegible]ვე სამოქალაქო სასწავლებელს [illegible]არჩა ორის წლის ვადით—წელიწადში სამოც თუმნად, ეს სასწაულმოქმედება-უმცირესობის გამარჯვება იმიტომ მოხდა, რომ ბევრი სკოლის მოწინააღმდეგენი აშკარათ ვერ ახსენებენ თავიანთ წინააღმდეგობას და სხვის უკან მოარებ[illegible]-კი ლელო ველარ გააქვთ. [illegible]კვირველია, ღმერთმანი ქალაქის [illegible]ათა საქციელი, ქართველის ზედამხედველის სიძულვილისა გამო სკოლას შენობა აღარ უნდათ დაუთმონ. [illegible]ულვილით გატაცებულთ [illegible]ბათ, რომ შეიძლება სკოლა სამუდამოდ დაკარგონ. თუ შენობას არ დაუთმობენ, შესაძლებელია ეს სასწავლებელი მთავრობამ სადმე სოფელში გადიტანოს. მაგრამ ყველაფერს შეგნება ეჭირვება და ჩვენი მამები კი შეგნებაზე მწყრალად არიან. ერთ ხმოსანს ბ. ა. შავერდოვს რომ არ მოეწადინებინა, ნამდვილათ შენობას აღარ მისცემდნენ სკოლას და სკოლა ძალა-უნებურათ უნდა დაკეტილიყო, რადგან მთელს ქალაქში არამც თუ შესაფერს, რამდენათმე გამოსადეგს შენობასაც ვერ იშოვნიდნენ.

Adam.

*** ს. ვაყა. (ქართლი) მაღომშრეობა მურსაკულოვის სახელით. წარსულ ღვინობისთვის 13-ს სოფ. ვაყაში მცხოვრებელს თ-დ. ლუარსაბ ბეგთაბეგიშვილს მოუვიდა წერილი ფოსტით; იმ წერილსა ვითომც უგზავნიდა გათქმული ყაჩაღი მურსაყულოვი თავის ამხანაგებით. წერილში თხოვდენ სამოც თუმანს ფულს და ექვს ტომარა სუფთა ქერს. წერილშივე უჩვენებენ სად და როგორ გაუგზავნოს მოთხოვნილი. ყაჩაღი სწერდა—მანგლისის ტყეში ქერი გაგზავნე, ტფილისის სადგურში კვიტანცია გაგზავნეო. იმავე ტფილისის სადგურზე პირველ მოთხოვნილობამდინ, აგრეთვე ფული ჩაფლას ერთ-ერთ ტომარაში. წერილი ტფილისიდან იყო გაგზავნილი. ამ წერილის მიღებამ შეაწუხა თ. ბეგთაბეგიშვილი; რადგანაც რომ ყურადღება არ მიაქცია ამ წერილს და არ აუსრულა თხოვნა, ამას მოჰყვა მეორე წერილი მუქარისა, რატომ არ გამოგზავნეო. ამ მეორე წერილში ემუქრებიან მოკვლას და გადაწვას; ამ მეორე წერილის მიღებაზე უარესი თავზარი დაეცა თ. ბეგთაბეგიშვილს, არ იცოდა რა ექნა, ვისთვის გაეგზავნა ფული და ან ვისის ხელით. თან კი იმუქრებოდნენ: სადაც კი მოგასწრებთ მოგკლავთო, იცოდე შუა ტფილისშიც რომ გნახო, მაინც არ დაგინდობო.

პირველ დეკემბერს, ერთი სოფ. ოსიაურში მცხოვრებელი გლეხი მივიდა თ. ბეგთაბეგიშვილთან და მიუტანა წერილი; წერილში კიდევ მუქარა ეწერა, სწერდნენ: „ამ ზამთარ ბორჯომსა და სურამ შუა ვართო, და თუ არ გამოგვიგზავნია რასაც გწერთ იცოდე სულ გაგანადგურებთო“. ბეგთაბეგიშვილმა საჩქაროდ სურამის ბოქაულს ბ-ნ ტერ აკოფოვს აცნობა; ეს უკანასკნელი მაშინვე ჩამოვიდა და შეუდგა გამოკვლევას. წერილი იმერულ კილოზე არის ნაწერი. 1 დეკემბრიდან დაწყებული ვიდრე ცამეტამდინ ბ-ნმა ტერ-აკოფოვმა დიდი შრომა მიიღო, რომ გაეგო ვინ გამოგზავნა წერილი. ბევრი შრომის შემდეგ ბ. ბოქაულმა უკვე აღმოაჩინა წერილის დამწერი. ეს პირი არის ს. ჩდილში მცხოვრები, შორაპნის მაზრისა, სოლომონ გოგნიძე. ეს ვაჟბატონი აჩვენა ხალხში არეული გლეხს მახარაშვილს და ამ უკანასკნელმა შეუცდომლათ მოკიდა ხელი და უთხრა: „აი ამ კაცმა გამატანა და მითხრა: ორ მანეთს გაჩუქებ და იქიდან რომ წერილი გამოგატანოს, მომიტანეო“. გოგნაძემ ცივი უარი განაცხადა. ბოქაულმა შეადგინა ოქმი და გადასცა სურამის გამომძიებელს. ხსენებული გოგნიძე სცხოვრობდა დ. ბორჯომში და ეხლა კი უსაქმურათ დაიარებოდა. სამივე წერილებიდან სჩანს გარკვევით, რომ თათართაგანი არ არის დამწერი, მხოლოდ იმათ სახელით არის გამოგზავნილი რათა თვითონ ამათ ესარგებლნათ, სამივე წერილები სხვა და სხვა ხელით არის ნაწერი და სხვა და სხვა ხელი აწერია ბოლოს. ერთს აწერია, ალი უსეინ-ოღლი, მეორეს უსეინ-ალი-ოღლი და მესამეს კი მარტო ალია.

ხეუბნელი

სამეცნიერო ცნობა

მცენარეთა მეტყველება (ბოტანიკა)

(შემდეგი *)

წაბლი (ქართული, იმერული, გურული), ჯუბური (მეგრული), ქესტანა, შაგანაკენი (სომხური), შაბალუთ (თათრული), გურდზიაგტერს (ოსური), ახე (აბხაზური), ცობული, ციპერ, ჩეპერ (ლეკური), კაშტან (რუსული), კასტანეა ვესკა (ლათინური). ბევრი სხვა და სხვა ჯურისაა, რომლებიც ერჩევიან ერთი ერთმანერთს ნაყოფის სიმსხოთი და აგებულებითი. გვარობს ყველგან, მთების კლდიან ადგილებში, ტყეებში, მინდვრებში და ბაღებში, უყვარს ნოყიერი და ნოტიო ნიადაგი, მაგრამ ეჯავრება წყლიანი ნიადაგი, როგორც დიდ სიცხეს, ისე დიდ სიცივეს ვერ იტანს. უყვარს შუათანა ჰავა. მამალი და დედალი ყვავილი იმყოფებიან იმავე ერთ ხეზედ (ОДНОДОМНЫЕ) ყვავის ყვითლად, ნაყოფი შედგება თეთრი გულით, შავი მოწითანო კანით, ანუ დაფქვილი ყავის ფერის მზგავსი კანით, ზემოდამ კიდევ მთლად ეკლებში შემოსილი ბურთით. მანამ დამწიფდება და გასქდება ბურთი, მინამ ნაყოფი იმყოფება ამ ეკლიან ქერქში, როდესაც ნაყოფი შიგ დამსხვილდება და სრულებით დამწიფდება, მაშინ ეკლიანი ბურთი სქდება და ნაყოფი მაშინ ვარდება ძირს, ან კიდევ გამსქდარი ბურთი ნაყოფთან ერთად გადმოვარდება ხოლმე ძირს. მწიფე ნაყოფს დიდი მოთხოვნილება აქვს ოჯახებში, როგორც რუსეთში, ისე საზღვარ გარეთ ქვეყნებში. როგორც უმი, ისე შემწვარი და მოხარშული ნაყოფი შეადგენს გემრიელ საჭმელს. როგორც გამძლე ხე, მის მასალას მეურნეობაში აქვს დიდი მოთხოვნილება. ცოცხლობს ათას წლამდის, იზრდება ღონივრად, ასე რომ ბევრჯერ ოთხ საჟენამდისინ ეძლევა სისქე. (до 4-хъ саженей въ діаметрѣ). მრავლდება: თესლით, ბლარტებით გაზაფხულობით და შემოდგომით, მაგრამ მსხვილ და გემრიელ ნაყოფის მიღებისათვის ზაფხულობით ამრავლებენ ნამყენებით. წინა ნომრებში მე მქონდა აღწერილი, თუ როგორ უნდა გაღივდეს კურკიანი თესლები, ახლა ვიტყვი უკურკო თესლეულობის გაღივებაზედ. აი რაში მდგომარეობს ეს წესი: აიღეთ თესლი, რომელიც გნებავდეთ გასაღიებლათ, შეახვიეთ პარკში ან ტილოში, ჩადეთ თბილი წყლით სავსე ჯამში, დადგით თბილ ოთახში ან ბუხარზე. წყალი გაცივებისათანავე უნდა ცვალოთ დრო-გამოშვებით, ვიდრე თესლი არ გაღივდება, როცა კი თესლი გაღივდება, მაშინ დათესეთ ან დარგეთ კარგად გაპატივებულ ქვლებში. ამ წესით გაღიებას ხმარობენ ბოსტნეულობის და უკურკო ხეხილების თესლების გასაღიებლად, მაგრამ მაგარ კანიან თესლების გასაღიებლად, მაგალითად ქრისტეს გვირგვინის თესლის (гледичія) და ლობიოს ხის თესლისა (акація) ხმარობენ მდუღარე წყალს. აი რაში მდგომარეობს ეს წესი, აადუღეთ წყალი, შიგ ჩაყარეთ ზემოთ მოხსენებული თესლები, ორ წამს შემდეგ გადაღვარეთ მდუღარე წყალი, თესლი ამოიღეთ და გაფინეთ ჰაერზედ, რომ ცოტათი შეშრეს. ამისთანა წესით მომზადებული თესლი ამოდის დათესვის წელიწადშივე, უიმისოთ კი თესლი ამოდის მეორე წელიწადს. მე დაწვრილებითი ვწერე მცენარეების გადარგვის წესები, მაგრამ ეხლა ვიტყვი, თუ რამ სიშორეზე უნდა დაირგას ერთი მცენარე მეორეზე. მცენარეების დარგვის დროს ყველა მემამულეებმა სახეში უნდა იქონიონ რა გვარი მცენარე რა სიშორეზე უნდა დაირგას. როგორც მკითხველებს მოეხსენებათ, რომ მე გავყავი მცენარეები ოთხ რიგად: ნახევარ ბუჩქებათ, ბუჩქებათ, ნახევარ ხეებათ და დიდრონ ხეებათ. 1) ნახევარი ბუჩქებიანი მცენარეები უნდა დაირგას ერთი მეორესთან ორი არ-

*) იხ. «ცნ. ფურც.» № 706.

შინის სიშორეზე; 2) ბუჩქებიანი მცენარეები უნდა დაირგას ერთი მეორესთან ერთი საჟენიდამ დაწყებული სამი საჟენის სიშორეზე; 3) ნახევარი ხეებიანი მცენარეები უნდა დაირგას ორ საჟენიდამ დაწყებული სამი საჟენის სიშორეზე; 4) დიდრონი ხეები უნდა დაირგას ოთხ საჟენიდამ დაწყებული შვიდ საჟენის სიშორეზე, ერთი მეორესთან, ოთხ კუთხივ ან შახმატის რიგზედ. (въ квадратъ или въ шахматномъ порядкѣ.).

ამით ვათავებ წერას იმ გვარ მცენარეებისა, რომლის ნაყოფსაც ოჯახებში ხმარობენ საჭმელად ან სხვა და სხვა სასმელების მოსამზადებლად.

არჩილ დარეჯანაშვილი

(შემდეგი იქნება)

ყურმოკრული საუბარი

ექიმი პრეფერანსის შემდეგ პირდაპირ ავადმყოფთან შეუხვევს. ამოიღებს საათს და სთვლის მაჯის ცემას ხმამაღლა:

— ერთი, ორი, სამი, ოთხი, ფუი დალახვროს ღმერთმა, უკოზიროა!..

გამოსადეგი ცნობა

სახამებელი. სახამებელს უმეტეს ნაწილად ყალბს აკეთებენ და ისე კი ჰყიდიან, როგორც ნამდვილს, თუმცა ამისი გაკეთება სრულებითაც არ არის ძნელი. ყალბ სახამებელში ურევენ მადნეულ მარილს და ცარცს. სიყალბის აღმოსაჩენად საჭიროა აიღოთ სახამებელი და დასწვათ, მაშინ მადნეულ მარილისგან ნაცარი დარჩება, მაშინ, როდესაც ნამდვილ სახამებელს სრულიად ნაცარი არ აქვს. თუ გინდათ გაიგოთ ცარცი ურევია თუ არა, უნდა ცხარე ძმარი დაასხათ, მაშინვე შიშინს დაიწყებს და ოშხივარი ავარდება.

სამკურნალო ცნობა

ბუასილი და მისი წამლობა. როდესაც ბუასილის ავადმყოფს ანთება მოუვა და მეჭეჭები შესამჩნევად შეშუპდებიან, შემდეგი ზომები უნდა მიიღოთ: ავადმყოფი უნდა ქვეშაგებში დააწვინოთ და უკან ტანზე ყინული და ცივი ტილოები აფინოთ, აგრეთვე სასარგებლოა ხუთიოდ-ექვსი წურბელის მოკიდება უკან ტანის ნაპირებში; წურბელების მოკიდება იმიტომ კარგი, რომ რაც წამხდარი სისხლია მოგუბებული, სრულიად გამოიწოვება და ანთებაც მოისპობა. გარეთ გამოსული მეჭეჭები ზეთ-წასმულ საჩვენებელ თითით უნდა შეატაროთ სტომაქში.

როდესაც ბუასილით ავადმყოფს სისხლის დენა აქვს, უეჭველად ლოგინში უნდა იწვეს, აგრეთ ცივები ან და უმეტეს თბილი და ცხელი ოყნები, რომელშიაც უნდა ცოტაოდენი „ბორნის" სიმჟავე ეურიოთ: როდესაც დღე-გამოშვებითი ბუასილი აქვს ადამიანს, მაშინ ავადმყოფმა ხორცი ცოტა უნდა სჭამოს და დაუძალოს უფრო მცენარეულ საჭმელებს. აუცილებელს საჭიროებას შეადგენს სუფთა ჰაერზედ სხეულის მოძრაობა, თბილს წყალში ბანება და ცივებით ზედა ტანის ზელვა. როდესაც ხმელი ბუასილი აქვს ადამიანს, უეჭველათ მუცელში გასაფაღარათებელი ზომები უნდა მიიღოს. უფრო სასარგებლო და უვნე ნაცადი წამალია ებრეთ წოდებული „ბუასილის პარაშოკები". წყალი უნდა სვას მწარე. ყველაზე უფრო საუკეთესო სასმელ წყლათ ითვლება ბუასილიანებისთვის მარიენბადის, კისინგენის და სხვ.

თუ ბუასილით ავადმყოფს სხვა რამ სატკივარიც აქვს რამე, მაგალითად: გულისა, ღვიძლისა, ფილტვებისა და სხვა, მაშინ უნდა ჯერ ამ სნეულებიდგან განიკურნოს, თორემ ამ სატკივრებთან ბუასილის წამლობა ყოვლად შეუძლებელია.

ივ. კავთელი.

წვრილი ამბავი

საკერავი მანქანა და როიალი. ერთმა საფრანგეთის მეცნიერმა გამოიგონა საკერი მანქანა, რომელიც ერთსა და იმავე დროს ჰკერავს კიდეც და როიალის მაგივრადაც უკრავს. რამ წამს დაიწყებს მკერვალი მანქანის ბრუნვას, იქიდგან უერთდება სხვა მანქანას, თან ჰკერავს და თან მშვენიერი როიალის ხმით ერთობა მომუშავე მკერვალი.

დეპეშები

(რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან)

16 დეკემბერი

პეტერბურგი. ბიულეტენი დიდის მთავრინას ქსენია ალექსანდრეს ასულის ჯან-მრთელობის შესახებ: დიდი მთავრინას ჯან-მრთელობა კმაყოფილია. ახლად დაბადებულის კვება წესიერად მიმდინარეობს.

პარიზი. მთავრობამ აუწყა პალატას დრეიფუსის საქმის შესახები საიდუმლო ბარათები. კაპიტანი კონიე ყოველ დღე წაიღებს პალატაში საბუთის ქაღალდებს და შემდეგ უკანვე დააბრუნებს.

ხელ-მოწერილ იქმნა დეკრეტი კონსტანისა და ქიუსსენის ელჩებად დანიშვნის შესახებ, პირველისა—კონსტანტინეპოლში, ხოლო მეორის კოპენჰაგენში.

1899 г. Годъ третій 189…

Открыта подписка на 1899 г. на

Новый Журналъ Иностр. Литературы

ИСКУССТВА и НАУКИ.

Первое въ Россіи

общедоступное иллюстрированное ежемѣсячное изданіе.

(Вдвое больше лучшихъ заграничныхъ иллюстрированныхъ ежемѣсячниковъ)

12 книгъ—4 большихъ тома. Болѣе 1,500 иллюстрацій на лучшей бумагѣ.	**1899**	На годъ 4 р. Съ доставкой и перес. 5 р. На $1/2$ года 2 р. 50 к. Съ дост. и перес. 3 р.

«Новый Журналъ Иностранной Литературы» поставилъ себѣ задачей въ возможно большемъ кругу русской читающей публики пробуждать и поддерживать интересъ къ тому, что можетъ доставлять интеллектуальное удоволствіе своей поучительностью и занимательностью въ области литературы, искусства и различныхъ отраслей знанія. Почерпая изъ такого богатаго источника только новое и выдающееся, оригинальное и характерное, «Новый Журналъ Иностранной Литературы» старается давать ясное и точное понятіе о результатахъ умственной дѣятельности и общественной жизни за границей, о томъ фондѣ міровой культуры, ея идей и стремленій, который долженъ быть предметомъ любознательности и вниманія для всѣхъ мыслящихъ и интеллигентныхъ людей.

съ этою цѣлью „Новый Журналъ Иностранной Литературы" печатаетъ:

1) Избранныя сочиненія знаменитыхъ писателей и наилучшія изъ произведеній новѣйшей беллетристики.

2) Статьи, этюды и очерки о всевозможныхъ сюжетахъ, такъ или иначе касающихся современности или представляющихъ общій интересъ въ отношеніи литературномъ, художественномъ и научномъ. Большинство этихъ статей—вовсе не переводы, а излагаются примѣнительно къ потребностямъ русскаго читателя.

3) Всѣ статьи, по своему содержанію допускающія иллюс… трированіе, сопровождаются **многочисленными художественно испо… ненными рисунками и автотипическими репродукціями.**

Всѣ болѣе или менѣе крупныя произведенія печатаются съ особой нумераціей страницъ и могутъ быть сохраняемы отдѣльными томами.

Помимо статей съ иллюстраціями современнаго интереса и занимательнаго содержанія, литературныхъ, научныхъ и художественныхъ, иллюстрированной заграничной хроники (на современныя темы; изъ прошлаго; литературныя, художественныя и научныя новости; изъ артистическаго міра; изъ иностранной журналистики и мелочи), въ 1899 г. съ январской книги будутъ печататься:

Юмористическіе разсказы Уэллься

(автора романа «Борьба міровъ», напечатаннаго въ „**Новомъ Журналѣ Иностранной Литературы** 1898 г.)

Неизданныя произведен… ККЕНСА.

Цвѣты, плоды и шипы или брачная жизнь, смерть и свадьба адвоката бѣдныхъ Зибенкейза.

Романъ **Жана Поля Рихтера.** (12—6)

Подписка на 1899 годъ

РУССЬ 4 руб. въ годъ съ пересылкой.

ежедневная газета и еженедѣльный

„Иллюстрированный Листокъ" 2 Рубля въ годъ съ пересылкой.

Издаваясь при «Недѣлѣ», въ одномъ съ нею направленіи, и служа су… ственнымъ ея дополненіемъ, «Русь» въ то-же время представляетъ собою са… стоятельный, полный ежедневный органъ, имѣющій цѣлью,—благодаря участі… выдающихся литературныхъ силъ,—доставить интеллигентнымъ читателямъ при общедоступной подписной цѣнѣ вполнѣ литературную и серьезную газету.

„НЕДѢЛЯ" еженедѣльная общественно-политическая газета	**9** Руб. въ годъ съ перес.	Всѣ четыре изданія **15** р. въ годъ съ перес.
„КНИЖКИ НЕДѢЛИ" ежемѣсячный литературный журналъ		

Допускается широкая разсрочка

Подписка принимается: въ С.-Петербургѣ, въ конторѣ редакціи «Недѣли» и «Руси», Литейный, 9.

Ближайшіе сотрудники: Я. В. Абрамовъ, проф. Н. П. Вагнеръ, П. Гнѣдичъ, прив.-доц. В. М. Грибовскій, В. Л. Дѣдловъ, М. Н. Мазаевъ, М. О. Меньшиковъ, П. Е. Накрохинъ, Владиміръ Соловьевъ, акад. И. И. Янжулъ и многіе другіе.

Редакторъ-издатель «Недѣли», издатель «Руси» *В. П. Гайдебу…*

(12—4) Отвѣтственный редакторъ «Руси» *М. В. Голо…*

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 17 Декабря 1898г. „ცნ. ფურ." ([illegible]), რედაქტორ-გამომცემელი [illegible]